

Π. Παπούλια-Τζελέπη
(επιμέλεια)

Γραμματισμός στα Βαλκάνια

**Παρούσα κατάσταση
και προοπτικές
για το μέλλον**

Ελληνική Εταιρεία Γλώσσας και Γραμματικής
Αθήνα 2009

Π. Πανοφύλια Τσελέπι (Επιμέλεια)

**Γραμματισμός στα Βαλκάνια:
Παρούσα κατάσταση και
προοπτικές για το μέλλον**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΑΘΗΝΑ, 2000

© Copyright ASHRAE 2000

ISBN, 960-86845-0-1

Electronic Editions
Soft Printing - 69.27.420, 69.17.496

Exclusive Rights
Subscriptions 1 HE

Περιεχόμενα

	Σελίδες
Εισαγωγή	
1 Ο ρόλος του γραμματικού στη νέα άλυσή Π. Παπουδής-Ταχιάς	9
Μέρος Πρώτο: Θεωρητικές τεχέριτες προβληματικής	
2 Ο αθροιστικός στην Ελλήνη - ιστορική - σύγχρηη προσέγγιση Α. Σαπφίδης	35
3 Η γραφή έγκριση στη ελληική Δημοτική Σχολή Πρώτες εκτιμήσεις Π. Παπουδής-Ταχιάς	43
4 Η διδασκαλία του γραμματικού στη διεύκτη γλώσσα Πόσο απαραίτητη είναι για τους μαθητές των βαλκανίων και π κρείβεται να αλληγορη για τις προσπεκτικές της Α. Σαπφίδης και Π. Μουσταφάς	61
Μέρος Δεύτερο: Η αιδεση του γραμματικού	
5 Η γενική κριτική για σελήνη προαδικής αιδεση επί τη διεύκτη αιδεση παύλην βιβλίου στο Ηπείρων γυμν. Δοκίμης αιδεση στο διεύκτητο εβη βιβλίου Ε. Μουσταφάς	77
6 Αιδεση κειμένων Νηπυγυμν. Ορηνικής και επιπέων Ε. Τόφα	99
7 Πράκτικη των κομνηνών γραφών Κ. Σαπφίδης	117
Μέρος Τρίτο: Όροι και παράετροι αιδεσης του γραμματικού.	
8 Ο ρόλος των διεύκτην προαδικωγραφικών και μορ- φοπροαδικωγραφικών αιδεσης στην αιδεση της αδελφορικής αιδεσης κειμένων ηλικίας 11-12 ετών Α. Κορναλάς	133
9 Ο (μη) γραμματικός των μαθητών και οι αιδεσης των αυτ μαθητών της Φυσικής Δ. Αιδεσης	175
10 Effects of effects on family members interaction and the presentation of problematic behaviour Ε. Σαπφίδης	181

**Μέρος Τέταρτο: Γραμματικές και πολιτισμική
διδασκαλία**

11. Literacy among Roma pupils 189
D. Popovska
12. Writing of composition-essay as a device for widening the
cultural literacy (background knowledge) of the students
from the secondary school in Bulgaria. 199
T. Angelova
13. Analytical and home reading as a part of foreign language
teaching 207
K. Petrova
14. Syntactic features in the use of paralinguistic components
as an aid in reception of TV social and political programs ... 221
A. Efthimova-Prodanova
15. Literacy and learning skills: The influence of the corporate
culture 227
A. Bogojkovic

**Μέρος Πέμπτο: Διδασκαλία και δάσκαλοι του
γραμματικού**

16. Δυσκολία της επιλογικής αποκωδικοποίησης σε
παιδιά με νοητική καθυστέρηση ... 241
B. Κωτολιάς, Π. Παπουσκιάδης
17. Η έννοια της ενδεικτικής και ο συμβολή της στην ανάπτυξη
της γραμματικής 261
Η. Φουσταπούδης
18. Γραμματική Δύο μύθοι και μία αλήθεια 271
Α. Γιαβράς
19. Εποχολογική εξέλιξη των εκπαιδευτικών της
πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ... 285
**Ε. Κοζιάδης, Κ. Μυλωνάς, Ε. Κοτριάς, Ν.
Βασιλόπου**

Επίμετρο:

Το Πρόγραμμα του Διεθνούς Συνεδρίου Γραμματικής στη
Βαλκάνια: Παρούσα κατάσταση και προοπτικές για το μέλλον ... 295

Επαγγελματική εξουθένωση εκπαιδευτικών προσχολικής & πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Ε. Καλλιάδης, Κ.Α. Μυλωνάς, Ε. Κουμπιάς,
Β. Βάρρη, Ν. Βαλαάμη

1.0 Γενικό Θεωρητικό Πλαίσιο

Η παρούσα έρευνα αναφέρεται στο *Σύνδρομο Επαγγελματικής Εξουθένωσης* (*Burnout*) των εκπαιδευτικών της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Συμφωνώ με τους Maslach & Schaeufel (1983), η αδυναμία προσαρμογής του ατόμου στις εργασιακές του απαιτήσεις λόγω χρόνου και επίτακτου επαγγελματικού όγκου που υπερβαίνει τα όρια αντοχής του, οδηγεί στην επαγγελματική του εξουθένωση. Είναι μια κατάσταση συναισθηματικής, ψυχικής αλλά και σωματικής εξάντλησης που προκύπτει από μακροχρόνια και παρατεταμένη έκθεση και εμπλεκά σε καταστάσεις που έχουν συναισθηματικές απαιτήσεις. Εμφανίζεται ιδιαίτερα σε άτομα που έχουν ως αντικείμενο εργασίας τον άνθρωπο.

Με βάση τα παραπάνω ένα από τα επαγγέλματα που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως α.π αφορά την επαγγελματική εξουθένωση, είναι και του εκπαιδευτικού. Υπάρχουν εντασιαστικοί λόγοι που ένας μεγάλος αριθμός ερευνητών έχει εστιάσει το ενδιαφέρον τους στην κόπωση των εκπαιδευτικών. Διαμόρφωση κοινωνικής συμπεριφοράς, μάθηση, ανάπτυξη δεξιοτήτων, μεταβαλλόμενες πολιτισμικών και πηθικών αξιών, κ.ά.

Το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης των εκπαιδευτικών συνθέτουν τρεις επιμέρους διαστάσεις:

α) Η χρόνια συναισθηματική εξάντληση (κωλύση) που είναι προϊόν της αργαίας τους και τους οδηγεί σε απιστότητα να προσφέρουν στους μαθητές τους όπως παλιότερα έπρατταν.

β) Η αποπροσωποποίηση που είναι προϊόν των αρνητικών αισθημάτων τους και της αδιαφορίας που μπορεί να εκδηλώνουν για τους μαθητές τους που μπορεί να μεταφράζεται, είτε ως μείωση αλληλεπίδρασης μέσω ψυχολογικής απόρριψης των μαθητών, είτε με την "ετικετοποίηση" των μαθητών, είτε με την προαιμοποίηση από-

μακρυν – τρυκράν θέσεων, είτε με την φυσική τους απομάκρυνση από τους μαθητές (π.χ. “ακυρώνονται” πίσω από την έδρα).

γ) Τα αρνητικά αισθήματα προσωπικής επίτευξης στην επίδοση των εργασιών τους καθηκόντων. Οι περισσότεροι δάσκαλοι εισέρχονται στο επάγγελμα με την πρόθεση και την όρεξη να βοηθήσουν τους μαθητές τους να μάθουν και να κερδίσουν. Όταν όμως αισθάνονται ότι πλέον δεν μπορούν να προσφέρουν, στρέφουν την προσοχή τους σε άλλους τομείς από τους οποίους μπορούν να αντλήσουν ικανοποίηση (π.χ. ξοδεύουν περισσότερο χρόνο για να βγάλουν χρήματα).

2.0 Μέθοδος

2.1 Δείγμα

Το σύνολο επαγγελματικής εξουθένωσης, εστιασθηκε σε ένα σύνολο 415 εκπαιδευτικών. Οι 304 προέρχονται από τον χώρο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Αιτωλίας στους οποίους περιλαμβάνονται 32 εκπαιδευτικοί της Ιονίου Σχολής (Φιλοθέη) και του Πάγκα - Φροσίν (Κηφισιά), καθώς και 81 εκπαιδευτικοί της Κύπρου. Ειδικότερα, το δείγμα περιλαμβάνει 111 άνδρες και 304 γυναίκες, εκ των οποίων 49 εργάζονται σε ειδικά σχολεία και 366 σε κανονικά σχολεία.

229 εκπαιδευτικοί (55,2%) είναι γονείς ενός ή δύο παιδιών, 30 εκπαιδευτικοί (4,3%) είναι γονείς περισσότερων των δύο παιδιών και 156 εκπαιδευτικοί (37,6%) δεν είναι γονείς. Ο μέσος όρος σε ό,τι αφορά τα έτη συνολικής υπηρεσίας των ανωτέρω εκπαιδευτικών είναι 11,5 και η τυπική απόκλιση 8,2, ενώ το συνολικό δείγμα έχει πληθυσμιακό μέσον όρο 35,4 (T.a. = 7,00).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Κατανομή (αριθμός και ποσοστό συνολικός) των 415 εκπαιδευτικών ως προς τις τάξεις		
ΤΑΞΗ	N	%
Α'	64	15,4
Β'	66	15,9
Γ'	49	11,8
Δ'	55	13,3
Ε'	48	11,6
ΣΤ	58	14
Ειδική	49	11,8
Προσχολική	26	6,3

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Αιτίες και σκοπός σπουδών των 415 σπουδαστών
ως προς την οικογενειακή τους κατάσταση

Οικογενειακή κατάσταση	N	%
Ελεύθερος	89	21,4
Έξωδ	18	4,3
Πολυμελής	297	71,6
Διασκολλημένος	10	2,4
Χήρος	1	0,2

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Παραγωγή στις ατομικές ομάδες ή σε ομάδες που εργάζονται
σε 415 σπουδαστές και παραγωγή κατωφύλιών των σπουδαστών

	N=415	ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΚΟΠΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ				
		ΑΘΗΝΑ	ΑΡΓΟΛΙΔΑ	ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗ	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΚΥΤΕΡΟΣ
		Αθήνα	46 11,1%	29 7%	8 1,9%	6 1,4%
Αργοολίδα Αττική	6 1,4%	88 21,2%	3 0,7%	3 0,7%		
Δυτική Αττική	2 0,5%	2 0,5%	44 10,6%	4 1%		
Πελοπόννησος	5 1,2%	4 1%	2 0,5%	82 19,8%		
Κύτρεος					81 19,5%	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
Φύλο σπουδαστών και κατάρτιση στις ατομικές διδασκαλίες

	N=415	ΦΥΛΟ			
		ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
		N	%	N	%
A	3	0,7	61	14,7	
B	7	1,7	59	14,2	
Γ	9	2,2	40	9,6	
Δ	15	3,6	40	9,7	
Ε	23	5,5	25	6,5	
ΣΤ	29	7	29	7	
Εξωδ	20	4,8	29	7	
Προσκόλλησι	3	0,7	21	5,5	

ΠΙΝΑΚΑΣ 5					
Φύλο εκπαιδευτικών και αυτοαξιολογής φορέας που απεικονίζονται					
ΦΟΡΕΑΣ	N=415	ΦΥΛΟ			
		ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
		N	%	N	%
Δημόσιο		105	25,3	278	67
Ιδιωτικό		6	1,4	26	6,3

Σε ό,τι αφορά στα έτη συνολικής υπηρεσίας των 415 εκπαιδευτικών του δείγματος, 231 (55,7%) υπηρετούν μέχρι και 10 χρόνια, εκ των οποίων 47 (11,3%) είναι άνδρες και 184 (44,3%) γυναίκες, και 184 (44,3%) υπηρετούν πάνω από 10 χρόνια, εκ των οποίων 64 (15,4%) είναι άνδρες και 120 (28,9%) είναι γυναίκες.

Σε ό,τι αφορά την ηλικία των ανωτέρω εκπαιδευτικών, 244 (58,8%) είναι μέχρι και 34 ετών, εκ των οποίων 42 (10,1%) είναι άνδρες και 202 (48,7%) είναι γυναίκες, και 171 (41,2%) είναι μεγαλύτεροι του 34ου έτους ηλικίας, εκ των οποίων 69 (16,6%) είναι άνδρες και 102 (24,6%) είναι γυναίκες.

2.2 Μέσα συλλογής δεδομένων

Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτηματολόγια:

1) Αυτοσχεδία ερωτηματολόγιο δημογραφικών και υπηρεσιακών στοιχείων των εκπαιδευτικών.

2) Για τη μέτρηση της επαγγελματικής εξουθένωσης των ανωτέρω εκπαιδευτικών χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο MBI (Maslach & Jackson, 1986), στην ειδική έκδοσή του που αναφέρεται στους εκπαιδευτικούς (Form ED). Το MBI (Maslach Burnout Inventory), αποτελείται από 22 ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης, 9 για τη συναισθηματική εξάντληση, 5 για την αποπροσωποποίηση και 8 για την προσωπική επίτευξη, που μπορούν να απαντηθούν με κλίμακα 7 σημείων.

2.3 Διαδικασία

Η συλλογή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε στο διάστημα Σεπτεμβρίου – Οκτωβρίου 1999. Παρά το γεγονός ότι η παρούσα έρευνα ολοκληρώθηκε με αυτοχρηματοδότηση, τα ερωτηματολόγια της έρευνας προήλθαν από το ευρύτερο λεκανοπέδιο του νομού Αττικής (67 σχολικές μονάδες) καθώς και της Κύπρου (12 σχολικές μονάδες) περιορίζοντας έτσι τις πατώσεις στις απαντήσεις. Όλα τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Ευθδικό παράδειγμα για το Ερωτηματολόγιο Επαγγελματικής Εξουθένωσης (ΜΗ)						
ΒΑΘΜΙΑ (από 0 έως 4)						
0	1	2	3	4	5	6
Ποτέ	Μικρή ποσότητα ή συχνότητα	Μία φορά το μήνα ή λιγότερο	Μικρή ποσότητα ή συχνότητα	Μία φορά το εβδομάδο	Μικρή ποσότητα ή συχνότητα	Εξαιρετικά
α/α	Πλάσι (από)	Διαστήματα ΜΗ	Ερωτήσεις			
13	(0-4)	Συναισθηματική εξουθένωση	Ασθενώμαι απογοητευμένος/η από το δουλειά μου			
14	(0-4)	Συναισθηματική εξουθένωση	Ναυτία με κρατάει από το δουλειά μου			
5	(0-6)	Αποπροσωποποίηση	Ασθενώμαι και συμπεριφέρομαι απόφοροτα σε μερικούς/ές μαθητές, από να ήταν καλύτερα			
10	(0-6)	Αποπροσωποποίηση	Έχω γίνει πιο σκληρός/η απέναντι στους μαθητές μου από πότε μου άρχισε να δουλεύω			
12	(0-6)	Προσωπική Επίτευξη	Ναυτία γραφίσις ανεργασίας			
17	(0-6)	Προσωπική Επίτευξη	Ανεργασίας ήρωα το συναισθηματικό επίπεδο, από δουλειά μου			

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 Αναλύοντας συνάλλαξη αξιοπιστίας για τις τρεις διαστάσεις της Επαγγελματικής Εξουθένωσης			
Διαστάση ΜΗ (αξιοπιστία)	Δείκτης Αξιοπιστίας Ενσωμαρωτής Συνολικής Συνάλλαξη	Δείκτης Αξιοπιστίας Ημερήσιων Ημερήσιων	Αριθμός ερωτημάτων ανά αξιολόγηση
Συναισθηματική Εξουθένωση	0,79	0,72	9
Αποπροσωποποίηση	0,57	-	5
Προσωπική Επίτευξη	0,75	0,70	8

Οι δείκτες αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας ήταν ικανοποιητικοί, αν και οι δείκτες αξιοπιστίας ημικλήσιων δείχνουν ότι η δυνατότητα διαφοροποίησης μεταξύ των ατόμων δεν είναι πολύ μεγάλη. Για να ελέγξουμε περαιτέρω τις τρεις αυτές διαστάσεις και να διερευνήσουμε την εσωτερική δομή των 22 ερωτημάτων προχωρήσαμε σε Ανάλυση Παραγόντων, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο των Κυρίων Αξόνων (Principal Axis) και Ορθόγων περιστροφή των αξόνων (Orthogonal Rotation solution). Προέκυψαν δύο κύριες αξόνες στους οποίους αποδίδεται το 29,6% της συνολικής διασποράς των πηλών και οι οποίοι, μετά την ορθόγων περιστροφή τους αντιπροσωπεύουν την προσωπική Επίτευξη (2ος Παράγοντας) και τη Συναισθηματική Εξουθένωση - Αποπροσωποποίηση (1ος παράγοντας).

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
Αποκλίματα ανάμεσα παραγόμενα για τις 22 εργατικές δεξιότητες του εργατοεπαγγελματικού Εξορθώνοντος

Εργατικής	Διακοσμητική Εξορθώνοντος / Αποπροσανατολισμός	Προσωπική Επίδοση
8	0,72	0,04
20	0,69	-0,05
13	0,66	-0,15
6	0,63	-0,13
3	0,63	-0,08
2	0,60	-0,14
1	0,57	-0,13
11	0,47	-0,07
12	-0,46	0,41
10	0,43	-0,10
9	0,41	-0,19
16	0,38	0,04
22		0,24
15		0,09
9		-0,15
18		-0,30
19		-0,25
17		-0,18
7		-0,01
21		-0,25
4		0,01
14		0,12

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
Δείκτες ανώτερης των τριών δεξιοτήτων του ΜΕΙ με διαφορετικές μεταβλητές και ανά διαφορετικές ομάδες

ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΜΕΙ	ΦΥΣΗ					
	ΕΥΝΑΙΩΜΑΤΗ ΕΠΙΔΕΥΣΗ		ΑΥΣΠΡΟΣΑΥΚΟΥΜΕΝΗ		ΠΡΟΣΑΥΚΟΥΜΕΝΗ	
	Αρσεν.	Γυναίκες	Αρσεν.	Γυναίκες	Αρσεν.	Γυναίκες
Επίδοση σε δεξ.	0,11	0,04	0,05	-0,08	-0,22*	0,0
Έπισημοί μαθητές	0,18	-0,01	0,005	-0,09	-0,2	0,0
Αριθμός μαθητών στην τάξη	0,1	0,07	0,08	0,21	0,09	-0,0
Έπισημοί μαθητές	0,02	-0,12	-0,005	-0,1	-0,11	0,0
ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΜΕΙ	Επίδομα	Ευχαρισ.	Επίδομα	Ευχαρισ.	Επίδομα	Ευχαρισ.
Επίδοση σε δεξ.	0,12	-0,08	0,05	-0,5	0,22*	0
Έπισημοί μαθητές	-0,004	-0,09	0,009	-0,07	-0,09	0
Αριθμός μαθητών στην τάξη	0,03	0,06	0,15	0,17	0,28*	0
Έπισημοί μαθητές	-0,27*	0,005	-0,1	-0,05	0,008	0

ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΜΗ	Μικρή	Μεγάλη	Μικρή	Μεγάλη	Μικρή	Μεγάλη
Ήθος σε έτη	-0,04	0,23*	-0,05	-0,04	-0,02	0
Επαγγελματίες επαγγελματίες	-0,09	0,21	-0,07	0,08	0,03	0
Αριθμός μητρώων στην τάξη	0,1	-0,05	0,18*	0,32	-0,006	0
Έτος διδασκαλίας	-0,05	-0,25*	-0,13	0,06	-0,01	0
Αριθμός παιδιών στην οικογένεια	-0,04	0,23*	-0,07	0,25*	0,08	0

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Διαστάσεις επαγγελματικής εξουθένωσης ανάλογα με την επιλογή του ίδιου ή διαφορετικού επαγγέλματος

		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΘΕΝΩΣΗ (T-Τιμή)					
		ΣΥΝΑΔΕΛΦΑΤΙΚΗ ΕΣΦΥΡΙΣΤΗ		ΑΠΟΠΡΟΣΩΠΟΘΗ		ΠΡΟΚΑΤΗΓΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ	
N = 328		F=22,08 (1,318) p<0,001		F=11,88 (1,316) p<0,001		F=10,5 (1,314) p<0,001	
		ΜΟ.	ΤΑ	ΜΟ.	ΤΑ	ΜΟ.	ΤΑ
ΕΙΔΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ	ΩΔΟ N=225	48,39	8,59	49,65	9,44	51,39	9,3
	ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ N=103	54,89	11,30	53,97	11,75	47,57	10,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Διαστάσεις επαγγελματικής εξουθένωσης για Ελλάδα και Κύπρο

		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΘΕΝΩΣΗ (T-Τιμή)					
		ΣΥΝΑΔΕΛΦΑΤΙΚΗ ΕΣΦΥΡΙΣΤΗ		ΑΠΟΠΡΟΣΩΠΟΘΗ		ΠΡΟΚΑΤΗΓΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ	
N = 423		F=12,76 (0,423) p<0,01		F=11,67 (0,423) p<0,01		F=11,5 (0,423)	
		ΜΟ.	ΤΑ	ΜΟ.	ΤΑ	ΜΟ.	ΤΑ
ΕΛΛΑΔΑ N=224		50,58	10,07	50,81	10,17	50,26	9,66
ΚΥΠΡΟΣ N=199		47,62	9,40	46,04	8,52	48,03	11,34

3.0 Συμπεράσματα

Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ιδιότητα και το ιδιαίτερα χαρακτηριστικό του δείγματος της έρευνας, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι το ερωτηματολόγιο Επαγγελματικής Εξουθένωσης παρουσιάζει σχετικά ικανοποιητικές ψυχομετρικές ιδιότητες αλλά η δομή των θεμελιωδών παραμέτρων του δεν είναι ιδιαίτερα συμβατή με αυτή που έχει προκύψει σε προηγούμενες μελέτες στον ελληνικό πληθυσμό των εκπαιδευτικών της προσκοδικής και πρωτοβάθμιας αγωγής. Περαιτέρω έρευνες θα μπορούσαν να προσφέρουν περισσότερες διευκρινίσεις

στο θέμα αυτό.

Οι τρεις διαστάσεις της επαγγελματικής εξουθένωσης δεν πρέπει και να είναι ιδιαίτερα συναφείς με διάφορες δημογραφικές και "οικονομικές" μεταβλητές, όμως, μεταξύ άλλων, η μεγάλη απόσταση από τον τόπο εργασίας φαίνεται να αποτελεί αρνητικό ως συνάρτηση μεταξύ της Συνασθηματικής Εξάντλησης και της Ηλικίας των Ελλήνων υπηρέτων, και του αριθμού παιδιών στην οικογένεια τους για πατέρα να αποτελεί τις αντίστοιχες συσχετίσεις με την Ήρωικιστική Επίταση.

Τέλος, οι διαφοροποιήσεις μεταξύ της Ελλάδας και Κύπρου και κυρίως μεταξύ των ομάδων που θα επέλεγαν έναν ή δύο το επάγγελμα του εκπαιδευτικού δείχνουν ότι η επαγγελματική εξουθένωση είναι δυνατόν να μελετηθεί περαιτέρω σε συσχέτιση με διαφορετικές ομάδες και να ανιχνευθούν οι πιθανές αιχμηροτητές.

Βιβλιογραφία

- Anderson, M.B. & Isomicki, E.F. (1984). Teacher motivation and its relationship to burnout. *Educational Administration Quarterly*, 20, 109-138.
- Evans, B.K. & Fischer, D.O. (1993). The nature of burnout: a study of the three - factor model of burnout in human service and non-human service samples. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 66, 29-39.
- Hubert, J. (1984). The school organization is teacher stress - a paper. Paper presented at the Annual Meeting of the Northeast Educational Research Association, Ellenville, New York.
- Hubert, J.A., Gebke, R.K. & Isomicki, E.F. (1983). The use of analysis in the study of the relationships of teacher stress to school variables. Paper presented at the Annual Meeting of the Northeast Educational Research Association.
- Kapeli, S.A. (1992). Stress and burnout in teachers. *European Journal of Teacher Education*, 15, 197-211.
- Kuepp, T.R. (1977). The use of analysis problems in applications of correlation analysis to educational research. *Journal of Educational Statistics*, 2 (3), 171-186.
- Lee, R.T. & Ashforth, B.E. (1990). On the meaning of Maslach's three dimensions of burnout. *Journal of Applied Psychology*, 75, 743-747.
- Maslach, C. & Schaufeli, W.B. (1993). Historical and conceptual development of burnout. In W.B. Schaufeli, C. Maslach & T. Marek (Eds). *Professional burnout: Recent developments in theory and research*. Washington: Taylor and Francis.
- Maslach, C. & Jackson, S.E. (1983). The role of sex and family variables in burnout. *Sex Roles*, 12, 837-851.
- Maslach, C. & Jackson, S.E. (1986). *Maslach burnout inventory manual* (2nd edition). Palo Alto: Consulting Psychologists Press.
- Maslach, C.P. (1981). Toward a theory of burnout. *Human Relations*, 36, 899-910.
- Petty, G.M.H., McCarthy, M.E. & Casano, V.M. (1992). Psychological environments and burnout: Gender considerations within the corporation. *Journal of Organizational Behavior*, 13, 701-711.
- Savaris, V. & Costoy, E. (1983). Theoretical and research consideration of burnout. *Children and Youth Services Review*, 5, 227-238.
- Schaufeli, W.B. & Isomicki, E.F. (1982b). Who are our burned out teachers? *Educational Research Quarterly*, 7 (2), 5-16.
- Schaufeli, W.B. (1995). Burnout in Education. In C. Maslach & S.E. Jackson, *Maslach burnout inventory manual* (2nd edition). Palo Alto, Consulting Psychologists Press.

